

КОМУНІСТИ ІНСПІРУЮТЬ СТРАЙКИ В ОБОРОННІЙ ПРОМИСЛІ

МЕДИСОН (Висконсин).—Висконсинська стейтова легіслатура назначила давніше комітет, зложений з сімох членів, які мали провірити діяльність комуністів в страйку Аліс-Чалмерс, Милвокі, Вис. Тепер шістьох членів з цього комітету подало вислід своїх докохань, з якого виходить, що комуністи в страйку фабрики Аліс-Чалмерс, що мала на 45 мільонів доларів урядових воєнних замовлень, таки добре мачали пальці. Двох споміж найвищих провідників страйкуючої юнії є, чи були, активними членами комуністичної партії і брали участь в нарадах цієї партії, яка прямувала до викликування страйку в згаданій фабриці. Комуністи на тих нарадах висказувались, що треба заправляти робітників до страйків, бо це робить їх добрими революціонерами. Зокрема завданням комуністичної партії є мати зреволюціонізованих робітників в фабриках, які виробляють воєнні продукти.

ФОРД І ЮНІА К.П.О. В ЗАСАДІ ПРИИМАЮТЬ УСЛІВЯ ЗАМИРЕННЯ.

ДІТРОЙТ.—Заряд фабрики Форда і провідники страйкуючої автомобільної юнії, належачої до К.П.О. в засаді згодились прийняти услівя замирення, видвижені губернатором стейту Мішіген, Вен Веґнером. Страйкуючі робітники мали свій масовий мітинг в галі-Колісеум і на тім мітингу з великою радістю одобрили заходи губернатора привести до замирення. Членство зібране на мітинг навіть дало всякі повновласти для своїх провідників, щоб вони до замирення таки довели.

БОРОТЬБА КВИЛА З ЛЯ ГВАРДІЮ.

НЬО ЙОРК.—Комунізаційний провідник ньюорської юнії транспортних робітників, Майкел Квил, вніс меморандум на руки губернатора Лімена, щоб той ужив своїх впливів і не допустив до ухвалення в стейтовій легіслатурі закону, на основі якого заборонено робітникам, занятим на комунікаційних сітках — собвях елевейторах і автобусах — страйкувати, під карою до 20 літ тюрми. Такого закону домагається посадинок Ля Гвардія, який хоче тим запобігти страйковим на комунікаційних сітках Ньо Йорку. Квил говорить, що такий закон є неконституційний.

ДОСЛІДАМИ НАД НІМЕЦЬКИМИ ФОНДАМИ В АМЕРИЦІ.

НЬО ЙОРК.—Власти видали „супіну“, примусові запрошення до переслухань, представникам п'ятиох великих хемічних заводень в Америці. Ті заведення роблять бизнес з сотками інших заводень, виробляючи, чи продаючи хемічні вироби. Завданням тих докохань є провірити підозріння, які має уряд, що німецькі капітали, які залишились в американській економічній системі, діють в той спосіб, що це виходить на шкоду Америці. Це шкідливе діяння головню проявляється в хемічній промислі, де правна власність над ріжними хемічними винаходами знаходиться безпосередньо, або посередньо в руках німців.

ПОМІЧ ДЛЯ ЮГОСЛАВІЙ.

НЬО ЙОРК.—29 чільних американців підписало заклик до американської суспільности, в яким говорять, що Америка повинна негайно дати через Американський Червоний Хрест видатну поміч для югославського населення, яке так хоробро бореться з німецькою і італійською агресією. В той спосіб Югославія дістане не лиш гуманитарну, але також моральну поміч від Америки.

„НЕ ОБІЦЮЮ ВАМ ЧУДЕС“...

ВАШІНґТОН.—В своїй промові перед національним пресовим клубом, югославський представник Константин Фотіч сказав, що він „не обіцяє нікому чудес“, коли ходить про боротьбу його батьківщини з німецько-італійською навалюю. Зате він обіцяє, що його край зробить все, що можливе в тій нерівній боротьбі за його волю і незалежність.

УСПОКОЄННЯ В КОНГРЕСІ ВІДНОСНО СТРАЙКІВ.

ВАШІНґТОН.—В конгресових колах слідне успокоєння відносно страйків і нема вже такого настирливого бажання ухвалювати гострих проти-страйкових законів. Успокоєння наступило внаслідок добрих вислідів роботи ріжних роземних судів, а також внаслідок успокоєння з боку бюра заряду продукції. Голова того бюра, Вільям Кнудсен, заявив, що не треба нового законодавства в тій справі. Найвище що треба, говорив він, — змінити одно слово в існуючій вже законі про конскрипцію людей і майна, з: „уряд може перебрати ту фабрику, яка не хоче виконувати державних замовлень“, на: „фабрику, яка не може виконувати державних замовлень“. Але те одно слово малоб далекойдучі наслідки

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ ПЕРЕБИРАЮТЬ ПІД ОПІКУ ГРЕНЛЯНДІЮ

Між урядом Злучених Держав Америки і представником Данії в Вашингтоні, Генриком де Кавфманом, прийшло до угоди, на основі якої Злучені Держави Америки перебирають данську колонію Гренляндію під свою мілітарну охорону. Америка безпременно побудує там летунські і морські бази, а також якслід укріпить береги, щоб не допустити туди можливого напасника. Як заявив департамент стейту в Вашингтоні, до цього договору спонукало обі сторони це, що в останніх часах німецькі розвідні літаки почали кружати над Гренляндією. А що Гренляндія положена в сфері північної півкулі, якої на основі Гаванської конференції Америка зобов'язалась боронити, тому американський уряд поспішився з тим, щоб не допустити до захоплення цього північного краю німцями.

Водночас обі сторони прирекли, що це перебрання має виключно мілітарний характер. Ця данська колонія далі задержить данський характер, а також політичну приналежність до Данії, коли остання буде звільнена від панування німців.

АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ ПОІДУТЬ ДО ПРИСТАНІ ГАЛІФЕКС, Н. Ш.

Президент Рузвельт тепер заступається над тим, щоб проголосити порт Галіфекс, положений в Новій Шкотії, приступним для американських торговельних кораблів. Дотепер, на основі попереднього неутралістесового проголошення президента, доїзд американських кораблів до порту Галіфекс був під карою заборонений. Але внаслідок постійного затоплювання і вслід за тим зменшення числа британських кораблів, Англія має тих кораблів обмаль і вони надто перетяжені. Коли американським кораблям буде дозволено довозити до Галіфексу всякі воєнні продукти, то це скоротить на 700 миль дороги для британських кораблів. Тоді вони будуть перебирати товари в Галіфекс і вести їх далі, до Англії. Президент добре заступається над тою справою, бо раз дозволивши їхати американським кораблям до Галіфексу, він покладе приклад, який готовий ступнево знести заборону їзди і до інших, загрожених війною портів.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА КОНФІСКАТУ ВСІХ ЧУЖИХ КОРАБЛІВ

Президент Рузвельт звернувся до конгресу з апелем, щоб той ухвалив закон, на основі якого можна булоб сконфіскувати всі чужинські кораблі, стоячі внаслідок війни нечинно в американських портах. Таких кораблів, вчислюючи вже й ті, що сконфісковані, знаходиться в Америці поперх сотки.

ВІД ГОРИ ОЛІМПУ АЖ ДО АЛЬБАНІЇ — ГРЕЦЬКО-БРИТІЙСЬКА ОБОРОННА ЛІНІЯ

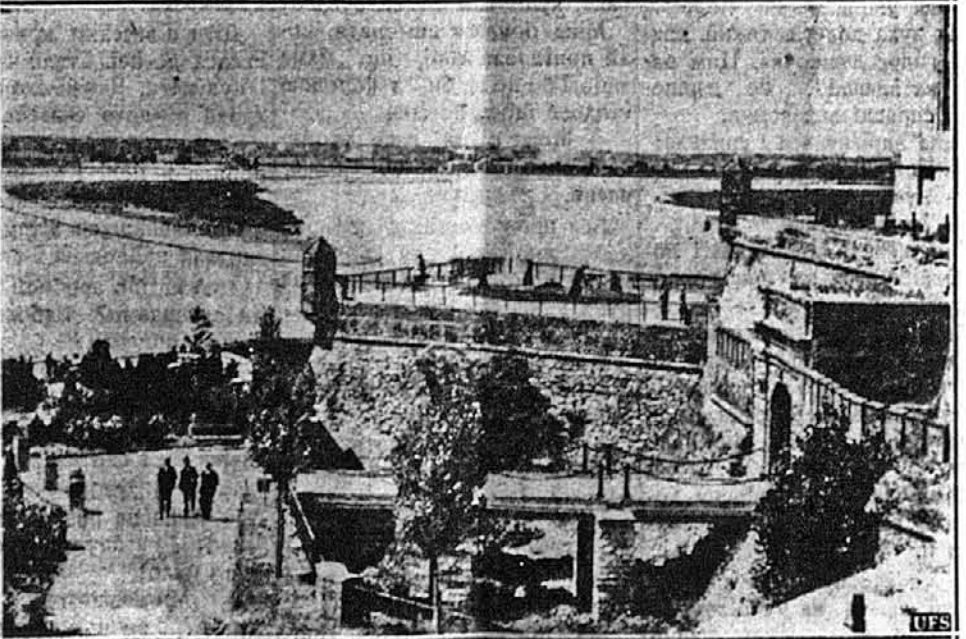
Виходить, що Велика Британія зосередоточила всі свої головні сили в Греції на те, щоб стримати німецькі війська в їхній наступі на полудневу Грецію, а то й дати їм добру відсіч. Ось таким чином найкращі грецькі частини враз з британською армією розтягнені тепер вздовж оборонної лінії, що тягнеться від Егейського моря аж до Альбанії. Тут німці зазнають у балканській війні першого справжнього спротиву, від вислуду якого залажати їх опанування Балканом, або довга воєнна кампанія на Балкані з невідомим вислідом.

ГРЕКИ ДАЛІ ПРОДИРАЮТЬСЯ І БЮТЬСЯ

Вправді німецькі звідомлення подають, що забрано в Тракії в полон до 80,000 грецьких воєняк, але згідно з тим, що доносять з Атен, бої над Струмою продовжуються, бо захоплені в засідку грецькі воєняк, продираються через німецькі сіти, формують нові бойові частини і продовжують далі бої з німцями.

НА ПІВНОЧІ ЮГОСЛАВІЇ НЕ СТАВЛЕНО ОПОРУ

Якщо так є, що німецькі війська забрали Загреб і Любляну, чи навіть Білгород, то це не є нічим надзвичайним, бо Загреб і Любляна не були цілком хоронені, бо вони лежать поблизу німецької границі. Знову Білгороду, як заповіджено, теж не боронено, щоб його не паразити на цілковите знищення. Мадярські війська мали, як доносять, вдертись в ті частини Югославії на півночі, що їх Югославія дістала по першій світовій війні.

ВИД З БІЛГОРОДУ НА ДУНАЙ ПРИ ГИРЛІ РІКИ САВИ.

На початку першої світової війни Білгород лежав на самій границі, бо земля за Дунаєм належала до Мадярщини. По її закінченні перемогою альянтів, до котрих належала й Сербія, новоутворена Югославія дістала ще й край поза Дунаєм аж по міста Суботіцу, частину так званого Банату. Цей Банат (себто край під кермою зверхника, що називається „бан“) при розпаді Австро-Угорщини після першої світової війни поділено на дві частини: одну частину, повіти Темеш і Крассо, приділено Румунії, другу, повіт Торонталь, Югославії. (Банат цікавий українцям передовсім тим, що в ньому є багато українських колоністів).

„ВІЛЬНА ХОРВАТІЯ“ ВІДРИВАЄТЬСЯ ВІД ЮГОСЛАВІЇ

БЕРН (Швайцарія).—Асошіейтед Прес подає, що як тільки німецькі війська ввійшли до міста За-требу, столиці Хорватії, німецьке пресове бюро розіслало повідомлення, що Хорватія відривається від Югославії й формує „незалежну хорватську державу“. Усе те має бути в першу чергу ділом Анте Павеліча, отого хорватського терориста, що був тричі засуджений на смерть, та що брав теж участь в за-масі на югославського короля Александра в 1934 році. Тоді його виратував від шибениці Мусоліні, що його не видав з Італії. Разом з ним був вмішаний у цей замах ще Егон Кватернік, що й зівстав засуджений французьким трибуналом на кару смерті, так як і Павеліч, голова хорватської терористичної організації „Усташі“, що мала свого часу свій революційний вишкіл в „Янка Пуста“ в Мадярщині. „Усташі“ допустилось, як відомо, багатьох ріжних терористичних вчинків на майні й людях. А було звернене головню проти сербської влади, яка, як голосили терористи, не дала Хорватії автономії й край визискувала та понижала. Та найважніше в тому те, що, як видно, до цього руху прилучився теж і Володимир Мачек, хорватський селянський провідник, що тому кілька днів дав згоду на те, щоб обняти становище заступника прем'єра в новім югославському уряді ген. Сімовіча. Тепер, як кажуть, він мав вернути назад до Хорватії, щоб, мовляв, бути „у тій тяжкій годині разом з своїм народом“. Мачек і Павеліч були передше великими політичними ворогами, бо Мачек був противником терористичної акції.

ЮГОСЛАВСЬКА ФЛОТА ВРАТОВАНА.

ВІШЕ.—Невелика, але наскрізь модерна й добре виеквіпована флота Югославії, переплыла Ад-рицьке море й злучилася з британською флотою в одній з грецьких пристаней.

ЗАЖУРЕНІ, БО Є ЧОГО.

ЛОНДОН.—Роберт П. Пост подає з Англії, що до Лондону доходять такі „чорні“ вісти, що не диво, що британці виглядають зажурами. До Лондону вернули з Близького Сходу: Антоні Іден, британський міністер заграничних справ і сер Джан Діл, начальник генерального штабу. І вони не привезли нічого доброго, хоч не зо своєї вини, бо зробили все, що було можливе.

Завинив давний уряд Югославії.

Згідно з тим, що подає Іден, воєнні події на Бал-кані булиб виглядали цілком інакше, колиб Юго-славія була згодила данише піти разом з Великою Британією. Тоді цілком певно булаб пішла теж і Туреччина до війни. Тоді Британія булаб могла дати тим державам цілком інакшу поміч. Тоді й не булоб того, що тепер на Балкані діється.

ГРЕЦІЯ НЕ ДУЖЕ ПІДХОДЯЧА ДЛЯ БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН.—Досі не знати, скільки є британського війська в Греції. Та з того, що чути підчас розмов з міродайними чинниками, виходить, що його там нема дуже багато. А то з цієї простої причини, що британська стратегія вимагає сконцентрова-вання більших сил на азійським терені. Тому і таке важне для Британії те, щоб Туреччина пішла до війни по її боці. Колиж Британія посилає військо до Греції, то робить це тільки зо сентиментальних зглядів, щоб віддати пошану героїським зусиллям грецької армії.

СУЕЗЬКИЙ КАНАЛ НА ОВИДІ.

ЛОНДОН.—Супроти воєнних подій в Африці, британське воєне командування мусить знову ду-мати про те, щоб охоронити Каїро, Александрію, а далі Суецький канал, який є найважніший з усього. Колиб німцям вдалося ним опанувати, то це булоб великим ударом для британців, бо требаб було звернути корабельний рух з Азії на шлях довкола Африки.

ЗІСТРИЛИЛИ ПОЛЬСЬКИЙ ЛІТАК.

БЕРЛІН.—Німецьке звідомлення подає, що на малярській території зістрілено польський літак, що був складовою частиною британської Королівської Повітряної Сили. Мадяри віддали вратованих польських летунів німцям.

З ЮГОСЛАВІЇ ДО ПОЛЬЩІ.

БЕРЛІН.—Нацистівське радіо оголосило, що югославські полонені будуть розміщені на території Генерального Губернаторства.

В АНГЛІЇ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

ЛОНДОН.—Британське міністерство внутріш-ніх справ запротестувало перед польським урядом щодо цього, що польська військова поліція в Англії арештує поляків, що є цивільними людьми. Британсь-кий уряд стоїть на тому становищі, що польська поліція не має права того робити.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016
4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НІ, НЕ ПІДУТЬ!

Большевицький гнилий труп опинився знову в такім положенні, що якщо б мав хоч крихітку того, що зветься честю чи звичайною відвагою, то зробив би для звичайної приличності якийсь крок, щоб допомогти реально тим, яких „традиційне героїство“ і „високу мораль“ розтрубує через радіо, чи через свою пресу. Очевидно, що Сталін добре знає, що йому треба щось робити. І робить. Пускає через своїх агентів новий дурман у світ: Заповідає, що „щось наступить“. І то в зв'язку з війною на Балкані. І то таке, що торкне Гітлера. Про те останнє навіть не сказано виразно. Куди там! Але так, що можна накрутити сказане на всі лади, а це вже діло советських агентів, щоб роздмухували, що ось-ось, а Сталін уже піде на Гітлера...

Для нас усе те не є нічим новим, ні несподіваним. Ми хіба тільки дивуємось, як це можливе, що Советам вдається ще й досі обманювати не тільки звичайних людей, але й державних мужів, цілі уряди великих держав. Ми дали твердо віримо, що Сталін не піде проти Гітлера. Але не виключаємо, що Гітлер може піти проти Сталіна. Та не про нашу думку тут мова, бо наше слово й так не заважає. Іде про тих, що мають силу, що стоять при кермі великих демократій. Бо якщо між ними керманцями є ще такі, що мають довіру до політичного розуму Сталіна й переконані, що Гітлер скоро піде проти Росії, про що, як вони думають, переконаний і сам Сталін, так чому ж отверто не питають Сталіна, чому не рухається? Пошто тільки вичислює і проголошує, які Совети сильні, які то мають гармати, яких славних летунів і т. п., а не звертає того всього в допомогу тим, що ставлять опір Гітлерові? Коли як коли, але тепер є та критична хвилина, що Совети могли б придатись. І другим допомогти, та себе врятувати. Але виходить, що й тепер Совети не роблять нічого такого, що було б якоюсь реальною допомогою Югославії, Греції, себто тим країнам, за якими ніби так дуже побиваються, з якими, як з Югославією, навіть договір заключили, вручаючи їй в хвилині боротьби на життя і смерть кусень безвартісного паперу, замість війська й зброї.

Та так поводитись Совети досі, так і надалі будуть поводитись. Проти Гітлера не підуть, хіба, що Гітлер пішов би проти них. Тоді Совети будуть певно закликати весь світ, в першу чергу великі демократії, щоб їх рятувати. Але що правдоподібніше, вони й того готові не зробити. Сталін попросту склонить голову і прийме те, що йому з ласки дасть Гітлер. Бо так є, що большевики прийшли до влади в огидний спосіб, в такий самий спосіб держаться при владі й в такий самий спосіб будуть пропадатися. Тому і буде в світі пам'ять про героїську боротьбу фінів, греків і т. п., але разом з тим розповідатиме історія і про того гнилого трупа, яким є СССР.

ПРЕСА В КЛОПОТІ

Кріза в котрій найшлася так звана чужинська преса в Злучених Державах від вибуху нової світової війни, є почастию відбиттям кризи, в якій найшлася останніми часами вся періодична преса в Америці. Щоправда, кріза американської преси, що послугується англійською мовою, не є така гостра, як кріза неанглійської преси, а все таки й вона говорить про крізу.

Як це правильно діється в приватному підприємстві, — а в Америці вся просто преса організована на основі приватного бізнесу, — всяку кризу відчувається передовсім як нестачу грошей. Американська преса почала відчувати крізу в цей спосіб ще до початку нової світової війни. Виступали в цій кризі як головні причини раз один, раз інший чинник.

І читачі чужомовної преси певно добре пам'ятають, які це клопоти мали газетарські підприємства ще до своїми умовними робітниками, коли ці почали організуватися для оборони своїх інтересів на візі старих уже юній газетних робітників, зайнятих при складанні, друкуванні, висилці й продажу газет. Власники газет виступили проти цього руху зрештою з чисто матеріальною інтересу, боячися, що зорганізовані умовні робітники зажадають більшої заплати за свою працю. Ми певно пам'ятаємо теж, що ця боротьба закінчилася в деяких випадках закриттям газет раз на все, а тим самим позбавленням заробітку багатьох тисяч людей.

Інші признаки тої кризи бачили читачі зараз по вибуху воєнних операцій в Європі, коли деякі газети підняли ціни газет, вказуючи на підвищення коштів видавництва. Ця підвищення ціни газети пригнала може деяким читачам, що газета зуживає не лише працю робітників умовних і фізичних, але й багато матеріалу, передовсім паперу й чорнила. Хоча американські газети беруть папір звичайно з Америки (наибільше з Канади), все таки вибух війни в Європі мав поважний вплив на ціну паперу в Америці, бо через війну піднісся вгору ціни на всі матеріали. До того Америка не могла вже зовсім брати паперу з скандинавських і балтійських країн.

Ці два факти, організація газетних робітників і підвищення ціни на газету, мають певний зв'язок. Коли газетні підприємці побачать, що бізнес паде, вони мають до вибору: або зменшити кошти, або

збільшити приходи. Звичайно пробують вперед зменшити кошти, а що робітничка заплата в кожній газеті дуже важна рубрика в розходах, вони стараються збити робітничу заплату. Як довго газетні робітники були не зорганізовані, підприємцям це легко вдавалося. Від коли й фізичні й умовні робітники при газеті зорганізувалися, такі організації значно зменшили можливість зменшити кошти газети через отримання заплат газетних робітників. Мусять тепер підприємці шукати з крізи інших виходів. Часто таким виходом є лише збільшення оплати за газету.

Попри приходи з продажу й передплати газети найбільшою рубрикою в приходах газети є оголошення. Звичайно, коли газета була в клопотах, вона старалася добути більше оголошень. Та власне на цьому полі американська преса ще до війни дістала найповажніший удар з боку нового засобу розголосу, яким являється радіо.

Радіо виростало нині до величезного промислу, в котрий інвестовано багато мільйонів доларів грошей, що наймає велике число робітників-фахівців, техніків, артистів, письменників. Цей промисел заробляє величезні гроші для своїх підприємців. Він „народився“ і виріс під крилами преси, що була для нього немовби опікуном: газети подавали найменші подробиці про його розвій і поступ. Вони містили вістки про радіові програми, часто зовсім даром. Вони допомагали радіо з відомленнями, новинками. Коли радіо дозріло, воно стало загортати щораз більше розголосного бізнесу, що являється головним джерелом доходів преси. Стала в цей спосіб діяти преса конкурувати з собою опікуном. Почало радіо забирати від газет щораз більше приходу.

Дійшло до того, що великі американські газети почали болісно відчувати конкуренцію радіа. Кажуть, що серед усіх ньюйорських газет нині лише дві газети приносять зиски (один ранішній денник, а один вечірний) та що найповажніший ньюйорський щоденник утратив у минулому (1940.) році на своїх оголошеннях 200,000 доларів (у порівнянні з приходами в 1939 р.).

Ці дані вказують, яку гостру крізу переходить нині американська преса через конкуренцію радіових розсилних станцій на полі бізнесової реклами („адвертайзменту“).

ШЛЯХИ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

(Від європейського кореспондента).

„Хоча лежачого й не б'ють...“ писав колись Шевченко, то проте, коли вчитуватись в те, про що тепер маячать навіть провідні польські голови, не можна не сказати гіркою словами, зверненого в сторону польської політики. І то вже з того боку, що ця політика нищить не тільки поляків, але й їхніх сусідів.

Нема сумніву, що самі поляки винесли катастрофу своєї держави в 20. віці, як і в столітті вісімнадцятому. За події, що пробили з блискавичною швидкістю в вересні 1939 року, відповідає теж і політика польських відповідальних чинників.

На польській національній характер наложив свою печать кількостілітня влада шляхти — себелюбною, зарозумілою, марнотратною. Шляхтич польський дуже часто жив понад свої матеріальні засоби й можливості й залази на невилітний довгі. В такий стані людина йде на всякі авантюри й беззаконства, від такого лицаря „гуляйдуші“ не можна сподіватися послідовності й солідності. „Польща стоїть на безладді“ (Польська нежондом стої) — ця приказка найкраще характеризує настрої й життєвий стиль польської держави в минулих століттях. Чи ці традиції, вироблені довгою історією ризи польського характеру зникли?

Можемо сказати, що ціла політика відновленої Польщі від 1918 року, була наповнена хитаннями й скаканнями з одної сторони в другу. Минувшина Польща, як великодержави на Сході Європи в 16. і 17. віках, засліпила очі полякам — людям двадцятого віку. Вони не хотіли бачити, що в 20. столітті поряд з Польщею є дві великодержави — Німеччина й Росія. Польським провідникам здавалося, що Польща покликана творити рівновагу на Сході, і що від того, з чим вона буде, залежить доля цілої Європи.

Аж до 1933 року поляки так думали, що Німеччина є другою державою, а панування большевизму ослаблює Росію, що мовляв, є в інтересі Польщі. Ось тому свою увагу звертали поляки головню в український бік: польська держава, захопивши великі простори української землі, намагалася збільшити або виселити й винищити українців на „східних кресках“.

Хоч польська держава вироsla з ідеї боротьби проти Росії, однак політика самостійної Польщі прямувала до жертвування „єдиної неділимой Росії“, й Варшава була ду-

же занепокоєна навіть советською „українізацією“ перед роком 1930. Є відомості, що процес „Спілки визволення України“, який відбувся в Харкові на весні 1930 року, мав свій корінь у польській провокації: польські агенти постаралися, щоб така організація повстала, давали надію на скору війну „Європи“ проти большевицької Росії, затагли в цю організацію тисячі української молоді та визначних політичних і культурних діячів, як Сергія Єфремова, Володимира Чехівського і ін., а потім — передали матеріяли про „спілку“ большевикам. Таким чином убили „двох зайців“: показали свою приязнь до Росії й завдали страшного удару українському рухові під большевицькою владою. Після цього процесу в СССР загострилося переслідування українського руху, слідом за культурними й політичними діячами старої школи пішла нагірка і на комуністів — українців (Хвильовий, Скрипник) і нарешті завершалося все повним винищенням старих комуністів українського походження (Затонський, Любченко й ін.).

Кажуть, що в 1919 і 1920 році польський вождь Пілсудський мав намір розбити Росію на національні держави, під старим кличем — „за нашу й вашу свободу“. Але Ризький мир перечеркнув усі ті пляни й надії. Правда, урядові польської кола (головно з відповідки) гналися гаслами „польсько-го прометеїзму“: мовляв, як герой Прометей колись приніс людям огонь з неба, так і Польща принесла волю пригнобленим народам Сходу Європи. Ми бачили в польським місячнику „Орієнт“ портрет Пілсудського, увічнений національними гербами всіх народів СССР, також і українським тризубом!

1933 рік зробив межу в польській закордонній політиці. Польські провідники були занепокоєні відновленням воєнної могутності Німеччини й шукали виходу. Було в Польщі дві орієнтації: німецька і французька. Франція хотіла примусити Польщу до союзу з Советською Росією. Цього союзу Польща не хотіла, боячися, що перестане бути „жандармом Франції“ на Сході Європи, бо роллю такої жандарма перебере Советська держава. Крім того, в Варшаві розуміли, що війна Польщі в союзі з СССР проти Німеччини була б на користь комунізму в самій Польщі. Тому Пілсудський пішов 1934 року на підписання пакту про ненапад з

Німеччиною. І так між Німеччиною та Польщею почалася була політика згоди.

На це в Парижі заключила військовий союз з СССР. Здавалося, що в Польщі перемогла течія, прихильна до Німеччини. Невідомо, як би розвинулася польська закордонна політика, коли б був довше жив Пілсудський. Його „полковники“ йшли деякий час слідом за Пілсудським у відношенні до Німеччини. Ще 1938 р. Польща була секундантом Німеччини за чехословацької кризи і дістала за це свою пайку — чеський Тешен. Також для Угорщини поляки старалися за всяку ціну здобути Карпатську Україну, щоб зліквідувати „українську небезпеку“ на захід від Карпат. Оповідають наші нещасні емігранти, що мусили в березні 1939 р. тікати з Карпатської України через Галичину, як їх польська погранична варта зустрічала з злобною радістю: „Так, панове, вже не буде вашої України!“ Також Словаччину хотіла „словацька“ Польща віддати на поталу мадярам, бо бажала мати спільний кордон з Угорщиною на широкому просторі.

Нешастя Польщі було в першу чергу те, що вона завзялася грати роллю великодержави. Звідси походять оті різні політичні хитання, оте — раз з Францією, другий раз з Берліном, а потім з Москвою, а вкінці з Лондоном і Парижем.

Наслідки цієї політики були катастрофічними не тільки для Польщі, але й для інших народів Сходу Європи. Лінія большевизму посунулася далеко на Захід — на Прут, на Сян, на Буг, Німан. Зникли малі держави: Естонія, Латвія, Литва. Упала й сама Польща.

Але чи поляки навчилися розуму після своєї катастрофи? Чи не мріють вони про Польщу ще більшу, як була 1939 року? Вже не Збруч, а Дніпро, Волга і натіть Урал мав би бути польською границею на сході, як це писала польська преса!

На таке маячення нема ліку. „Пан Заглоба“ з роману Сенкевича з 17. віку поклав свою тіль на поляків 20-го століття. На основі цих романів виховано не одно польське покоління. Але політика — не поезія. Вона має діло з реальними силами.

М. Д.

Канада є одним з провідних країн на світі, щодо виробу гумових товарів.

У Мексику живе приблизно 8,000,000 індіанців, що творять дві п'яті цілого населення.

В. БУДЗИМОВСЬКИЙ.

КОРОВА

(Оповідання з мадярського).

(3)

— Біжи до мамі і скажи, що сталося. Мама піде четвертим шляхом.

Анна мала найбільшу причину, не тільки не йти з такою вістю до господині, а також взагалі не показуватися їй на очі. Вонаж була пастушкою, і то її був обов'язок пильнувати корову.

— Може би пані ще не казати? — замітила несміло. — Може корова знайдеться зараз?

Міна нетерпеливо тупнула ногою, так як то нераз бачила у мамі, коли хтось не зараз послушав.

Чому не рухаєшся? Біжи зараз до мамі! Потому біжи до бітла, нехай розголосить по селі, що наща Ліса пропала з пасовиська. По дорозі питай кожного стрічного, чи не бачив корови. Я піду до от-

сього села. Дорогою ліворуч крізь ліс піде Ліна.

Діти розійшлися. Перешукували всі корчі, всі закутини між скалами, вигукуючи:

— Ліса, Ліса! Де ти? Нічого не відзивалося, нічого не рухалося. Раз Міна зупинилася в радуювані.

— Чи це не дзвінок? — думала, насадухуючи.

Марна була її віткі і надія. То був лиш свист вітру в очереті.

Ніхто не видів Лісої. Кожний запитаний лиш покрутив головою. Пропала!

Падаючи з утоми і голодні, біді діти зійшлися під вечір на початку села. Ні Міна Ліну, ні Ліна Міну не питала, чи бачили корову. Кожде з них сестри вичитало, що даремний був труд. Тихо, з похнюпленими головами вхоплювалися на

подвіря, бо деж тепер шукати, коли вже стемнілося?

Коли увійшли на подвіря, до їх вуха долетів тихий, ніжний голос дзвіночка. Цим разом не здавалося, бо дзвіночок справді задзвонив.

Міна здригнулася і спитала: — Пет, Ліна, Чуєш? — Чує. Боже! — То хіба Ліса.

Обі підішли до стайні і корові кинулися на шню, вицілюючи її.

Корови ніхто з пасовиська не вкрав і вона не втікла до свого давнього господаря. Була на пасовиську сама. Коли самота навчилася, пішла до хати.

Коли щасливо знайдену дома вже вицілювали, стали картати її.

— Ти недобра, ти погана! Чи ти знаєш, як стрівожила нас? Про таку смішну пригоду, ще ніхто в світі не чув.

Радість дітей була така велика, що не чули утоми. Скакали і танцювали коло Лісої. Нараз Міна затихла, її чоло насушилося. З її уст вихопилося слово: Мама!

— Де тепер мама? — подумали обі. — Біда, смертельно

стрівожена мама? Мабуть, та кож пішла шукати. Може Бог знає, куди вже замандрувала?

Міна боялася вивомити, коли пригадала собі, що мама заповіла, коли би з коровою сталося щось погане.

— Може мама вже втопилася? — погадали обі одночасно.

Вся кров застигла у них, коли виринула та страшна гадка. Дрожачи вхопилися за руки і побігли шукати мамі.

— Та куди? Куди?

Вже смеркалося.

— Скоро, скорі! — квапила Міна.

З ким зіійшлися, питали: — Не бачили ви де нашої матусі?

Ніхто від рана не бачив її. Всі казали, що як з нею не сталося яке нещастя, то вона давно дома.

Жах підганяв дівчатка. Проїшли очерет і багно, бродячи по коліна. Проїшли малу річку. Замарані і обдерті прийшли до їх поля з картоплями, бо там треба було знайти полчаток мамині троли.

— Що це? — скрикнула Міна. — Там під вербою на меляжі? Чи це не мама?

Під вербою, сперта плечима об пені, справді сиділа вдова і дрімала.

Діти з веселим криком пустилися до неї. Стали обіймати і цулувати. Вдова схопилася і троха сердито сказала:

— Ви чого сюди? Я довго робила в полі і хотіла троха відпочати. Ви не даєте!

Придивившись дітям ліпше, спитала здивована і огірчена.

— А ви що зробили з вашими суконками? Заблочені і цілком подерті!

— То через Анну, — відповіла Міна. Ми довго шукали.

Вдова протерла сонні очі, позіхнула і спитала:

— Вона згубилася?

— Анна не розказала мамі?

— Я її не бачила. Розкажи, як то було!

— Ми неспотрібно цілий день в розпучі уганяли по цілій околиці, бо корова ані втікла, ані згубилася. Дівчатка розплакалися так, що вже годі було видобути від них яке слово. Мама зачала вгадувати як то було. Висушила хустиною очі малих і сказала потішаючи і втихомирюючи:

— Не плачте, дурні, бо нема чого. Треба мати розум. Кажучи це, сама захлипала. Так сиділи під вербою всі

Ліса таки могла їм пропасти. (Кінець).

ПЛЯНУЮТЬ ЗІБРАТИ 11 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ. Провідники різних ньюйорських харитативних установ виробляють пляни на збірання фонду 10 мільйонів 765,000 доларів на різні харитативні цілі в Нью Йорку. Тут засідають попри себе представники католицьких, протестантських і єврейських організацій.

КОЖНИЙ СВДОМІЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЗРОБИВ СТИЛЬКИ, ЩО Й ПАНЦИРНІ ДИВІЗІЇ

Націстська Німеччина підбиває європейські краї не тільки панцирними дивізіями. Це націстська пропаганда. І Потім запрошував французьких інтелігентів до Німеччини на різні конгреси, де їх щедро гощено. В подібний спосіб пробували наїсти зиски деякого й з британських інтелігентів. Далі пропонувано таким людям вступлення до якогось товариства, що, наприклад, застанувалося, що зробити з такою гангренією як комунізм. Тим останнім залишалося ще французьких банкірів та промисловців. Очевидно, все те коштувало гроші, але вони Німеччині окупилися. Ось такий Бонне став навіть дешевим способом уділовцем у великій німецькій хемічній фабриці! Подібне діялось і з іншими політиками, каже Тисдел, ніколи не були дуже скрупульні щодо того, як заробити гроші.

Тисдел пише, що Абец перетягнув на сторону Німеччини французьку інтелігенцію, коли був німецьким амбасадором. До його приятелів належав Бонне, французький міністер закордонних справ, і такий визначний французький письменник як Юлій Ромен. Одинокий Делядіє зрозумів, яким небезпечним є Абец і постарався про його видалення з Франції.

Тисдел каже далі, що Абец поступав надзвичайно зручно. Завжди так, якби не був націстом. В подібний спосіб війшов у французькі кола теж і Рібентроп, що ще крім того розкидав дуже щедро гроші.

Абец був одружений з французкою. Був свого часу неповним учителем французької мови в Карльсруге. Дочка й наї прийшла до влади, дали йому нагоду виступити на ширшій арені.

Абец вмовляв у французів, що нації не є такі чорні, як їх в Франції малюють, що війна це щось дурне, та що нації хочуть жити з Францією у приязні. А впливав найбільше на інтелігентів, і то цілком невинних. До відомого французького письменника підійшов у дуже невинний спосіб: запропонував йому більшу суму за права до книжки, яку він написав. Ось та „невинна“ річ вже зеднувала для нацистів визначного симпатика. Потім запрошував французьких інтелігентів до Німеччини на різні конгреси, де їх щедро гощено. В подібний спосіб пробували наїсти зиски деякого й з британських інтелігентів. Далі пропонувано таким людям вступлення до якогось товариства, що, наприклад, застанувалося, що зробити з такою гангренією як комунізм. Тим останнім залишалося ще французьких банкірів та промисловців. Очевидно, все те коштувало гроші, але вони Німеччині окупилися. Ось такий Бонне став навіть дешевим способом уділовцем у великій німецькій хемічній фабриці! Подібне діялось і з іншими політиками, каже Тисдел, ніколи не були дуже скрупульні щодо того, як заробити гроші.

Та в Англії добре визнавали, ким є Абец. Як він прибув до Лондону, то мусів таки зараз на другий день відлетіти назад до Берліна як непожаданий гість.

Абец був теж замішаний у ту аферу, яка змалала до того, щоб усунути маршала Петена, а його місце заступити Лявалем, як керівником незалежної Франції. Це, як відомо, не вдалося, бо Петен завчасу довідався про зраду свого співробітника. Тільки не знати досі, як він про це дізнався. Як знаємо, Лявала арештовано, але пущено на волю за інтервенцією Абеца. Тільки не вдалося Абецови добути для Лявала далі місце при владі. Абец перебуває далі в Парижі, де має необмежену владу.

Конвенційні Проекти

[9]

Товариство Українська Січ, відділ 170. У. Н. Союзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., на місячних зборах, дня 16-го лютого 1941. року, по довгих нарадах і дискусіях, припорушило своєму делегатові, п. Іванови Грабарови, піддержати всі річчів і корисні внески для добра всіх членів У. Н. Союзу, а від себе Товариство вносить поданий тут нижче проект, і просить шановних делегатів цей проект поперти.

Вважаємо, що дивіденда, яку члени досі побирали, була пропорційно за низька і тому домагаємося підвищення такої дивіденди, а це певно вийде на користь У. Н. Союзу, бо буде легше приєднувати нових членів.

Дальше вважаємо, що винагорода відділових секретарів є за низька. Маючи на увазі поширення У. Н. Союзу, від секретаря вимагається тепер

більше асекураційного знання і більше праці, а відділові каси вичерпуються, бо старіші члени частіше хворіють і тому неможливо підвищувати платні секретарів з відділової каси, не згадуючи вже про інших урядників. Ліпше оплачений секретар певно доложити більше старань, щоб вести точно секретарське діло і приєднувати нових членів.

Вважаємо Захист для Старців справою печучою. Було би соромом не подумати над нею серйозно. До цієї справи пояснень непотрібно, бо вона кожному зрозуміла сама собою.

Желаємо успіху делегатам 20-тої Конвенції, У. Н. Союзу, в Членам.

Осип Логин, предс.;
Т. Наконечний, секр. фін.;
Михайло Фурка, касир;
Іван Грабар, делегат.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЙОНГСТАВН, О.

Вшанували своїх старих громадян.

Наша громада вшанувала в неділю, 30 березня ц. р. своїх двох найстаріших громадян, Семена Савчака й Івана Тхурика, котрі поселилися у нашій йонгставській громаді 51-літ тому. Нині вони оба начисляють по 82 літ. З тої нагоди наша громада влаштувала своє місцеве свято, яке розпочалося молитвою у церкві за здоров'я тих старців, а опісля продовжувалося в церковній галі знаменитим бенкетом. Було поперх 300 людей, а навіть були місцеві репортери.

хоби українського народу, з якими він сам беззастанно борюється.

Стоячи в обороні людини як такої, Франко бореться з існуючим ладом. І приходить до конфлікту з своїми співпатріотами, як і з австрійською владою, яка саджає його до тюрми.

Смерть Франка, говорив проф. Манінг, прийшла саме на передодні, коли це, що здавалося Франкові неможливим, стало можливим і дійсним! Бо вже рік по смерті поета, над Дніпром, у Києві загомоніла воля, а два роки опісля здригнулася й прокинулася до вільного життя й Галицька Воля, коліска Франка. Оце прокинення жде ще на своє остаточне закінчення, заявив проф. Манінг закінчуючи доклад.

В. Д.

ри, які опісля подали до своїх газет дописи.

СЕМЕН САВЧАК (сидить) і ІВАН ТХУРИК.

Бенкет розпочався молитвою, яку провів наш новий парох о. П. Понятишин. Опісля забрав слово голова Злучених Товариств, який теж був акти-вним членом цього свята — п. Павловський. Він пояснив ціль того свята і зложив бажання двом ювілянтам, яких викликав по імені. Прийнявши нагородили ювілянтів різними оплесками, а сестриці їм приносили цвіти. Це вони, ці старці, були першими урядниками місцевої греко-кат. громади. Тоді їх було небагато, опісля громада зросла. За ними, що до літ побуту в нашій громаді йдуть: І. Кеєнич, Т. Кеєнич, Лука Грицько, І. Стец, М. Геза, С. Бацяк, І. Бураніч, Т. Сузік, С. Пушак, М. Волинчик, М. Войкан, М. Доровський, П. Манейко, Р. Гіль, Д. Маринич, П. Тхурик, Н. Тхурик. Всі вони в дуже поважній віці і всіх їх сестриці нагородили цвітами.

Далі аранжер п. Павловський поклав на товстий-стра п. Данила Петрика, секретаря парохії. Заявивши місце членом нашої громади, та попросив до слова о. П. Понятишину. Отець парох забрав слово і заявив, що дуже радіє з того звичаю, щоб дати якусь принамітку своїм заслуженим громадянам ще за їх життя, а не щойно по смерті. В нас часто лучається, що за життя завдають прикрість, а щойно по смерті жалують. Йонгставська громада дала інакший, кращий приклад.

Далі покликано до слова ювілята Івана Тхурика. Старець встав і з великого зворушення сплавив. Далі оглянувся довкруги і питає: „А де Ви, о. Забава, що мене врятували раз від смерті?“ Отець Забава це наш попередній парох, який добре знався з І. Тхуриком, а цей мав до нього велике привязання. Раз у тяжкій недугі о. Забава висловив І. Тхурика і релігійно підготував до можливої смерті. Але наш старець переборов смерть. Тепер всі прийняти заспівали йому і о. Забаві „Многих літ“.

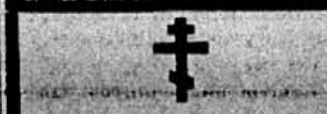

КАМПАНІЯ ЗА САЛЬОНІКУ. — Грубі стрілки показують, як німці вдарили через провал Рупель на долину ріки Струми, щоб зайняти Сальоніку, стратегічний порт на Егейському морю.

З черги забрав слово другий старець, Семен Савчак, який почав розказувати про старі часи, як то вони перші в Йонгставні пробились, як закладали перші товариства, церкву. Тоді їх було все вісім осіб. Нині є коло сім тисяч. Яка зміна! Опісля забили голосі інші старці громади і ділились приємними враженнями. Не забуто при тім і про першого йонгставського пароха о. Зацерковного і відспівано для нього „Многих літ“. Накінцеш подяковано до слова п. Павловського, що найбільше труду поклав при підготовці цього свята, але цей відмовився від довшої промови, а лиш всіх поздоровив, зложив їм побажання та вніс тост на честь нового пароха о. Понятишину. По святі в веселій настрій всі порозходились домі.

Учасник.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 29. березня 1941. року помер по довгій недугі член Тов. Зап. Січ, від. 63. У. Н. Союзу.

ІВАН ШИРКА.
Родився 23. січня 1887. в селі Крипе, повіт Березани, Закарпатська Україна. До У. Н. Союзу вступив у січні 1921. року.

Полишив в краю брата Павла і дві сестри: Настю й Параску.

Похорон відбувся 1. квітня з похоронного заведення, до церкви, а потім на цвинтар. В похороні взяли участь члени від. 63. родина, знайомі, як також два стрічні брати і братова з женою і онуфрей Личак.

Нехай американська земля буде йому легкою!
М. Личак, секр.

ВИЛИЕМ ГРІН ТАВРУС СТРАЙКИ

ВАШІНГТОН. Голова А. Ф. П. Вилієм Грін у гострих словах натаврував теперішні страйки в обороні промислі і сказав, що вони в значній більшості інспіровані комуністами, або такими робітничими провідниками, що не мають за собою більшості серед членства. Грін сказав, що руки комуністів було виразно видно в страйку фабрики Аліс-Чал-

мерс, в страйку автобусників під проводом робітничого лідера Майкела Квіла, а також в страйку в фабриці Форда. Грін сказав, що толерування комуністичних лідерів у робітничих організаціях є зрадою американських інтересів. Бо ці комуністи мають цілком відмінні завдання перед собою, ніж ті, що їх мають американські громадяни.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У „Свободі“ з дня 10-го квітня 1941, у списі делегатів і їх заступників, було подано, що делегатом відділу 298 є Осип Сидор, а його заступником Андрій Савіцький. А має бути Йосиф Сидор, делегат, а Онуфрій Савіцький, заступник делегата.

ВІСТІ З БАЗАРУ СУРМА, 325 ІСТ 14-ТА ВУЛИЦЯ, НЬО ЙОРК

Кожної суботи на Радіо Програмі Сурми, стаціонарний анонсер читає по англійськи уривок з книжки Історія України, Дорошенка, що недавно вийшла в Канаді по англійськи.

Щаю, що відтак за цю книжку більше питають чужі або зовсім незнайомі українці, чим інші. Ціна на книжку подається \$3.50, але з пересилкою і оплатою ціла з Канади, то 4 долари. Розходиться досить добре. (Кожного тижня піде 3-4 книжки). Зарібку на них несповна доларя на один, а оголошення коштують 2 долари, щоб продати одну книжку. Але зате: Пліпримство Сурма фінансувало через 3 місяці 15-хвилинну Радіо-Програму для Молодіжжі, де говорив по англійськи п. Михайло Герман.

Тепер на два місяці цей самий час змінено програму для „Української Жінки“, що провадить пані Анастасія Вагнер.

Від цього часу зараз ліпший бізнес в скелі Сурми. Чи то тому, що жінки мають більше грошей, як молоді, чи може час на бізнес ліпший перед святами?

Як вже відомо читачам „Свободи“, пліпримство СУРМА кожного року на День Матері устроє ПРОГУЛКУ УКРАЇНСЬКИХ МАТЕРЕЙ. Тому 4 роки задля такої прогулянки вона стала такою популярною, що мамі лиш про неї говорять тепер. Пані Анна Кри-сина з Нью Йорку (пробабка) каже: „Я лиш жию тим, що на прогулянку хочу їхати“. Пані Анастасія Воробець з Джеймскі каже всіх своїх приятельок, де-котрим то й тикет сама купує, щоб дати для них веселу забаву. П. Антін Муж, зі слезами в очах, купував тикет для своєї жінки: „Вона“ — каже — „напрацювалася і набилася, най також має „гуд тайм“. Пані Т. Шер-мета з Ньюарку, пише: „Як сажаю, що мамі вже тикет купують на Прогулянку, то плачу. Минулого року я була з Вами, а того року не знаю, чи зможу...“ Пані Тур з Лебанон, Н. Дж., пише: Залишіть мені дві місця на босі. Я хочу також бути в Вашій компанії, бо чую, що туди там кої знайомі з Джерзі Сіті, то я хочу з ними провести час, так, як в старім краї, щалили разом“. І тихих прикладів без кічка. Того року тасмо до Готелю Маджика на Обіа і забаву, відтак до Готелю Біланського в Делавар, Н. Дж., на північ-року і туди на галі при краєвій музиці: дві скрипки, піаніно й ретро. Це буде в неділю, 11. мая, на самий День Матері.

Також оригінальний РАЦІО-БАЛІ СУРМИ, до якого люди вже при-пили (як молодіші так і старші), що лиш питаються: а коли знов бу-де? Того року він буде тижнем-перед Днем Матері, а саме в не-ділю, 4. мая.

Кажуть, що професор танців Т. Ольшанський вчить „дорору“, що має на сцені танцювати. Він вже кілька разів пописувався на Радіо Балі Сурми своїми оригінальними комічними сценами. Сподіємося, що йому вдасться і цей раз.

СВЯТОЧНІ ЖЕЛАННЯ

ВСЬОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ, ВСІМ СВОІМ ПОКУПЦЯМ

— желаю —

ЩАСЛИВИХ СВЯТ — ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ЙОСИФ БІЛІНСЬКИЙ

ФАБРИКАНТ РІЗНОГО МЯСИВА

41 LARK STREET, СОНОЕС, N. Y. Tel. 1250

Висилаю поштою правили краєві ковбаси власно-го виробу по 35 центів фунт.

ВСІМ УКРАЇНЦЯМ

НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ

НАЙВЕСЕЛІШИХ СВЯТ ВЕЛИКОДНЯ

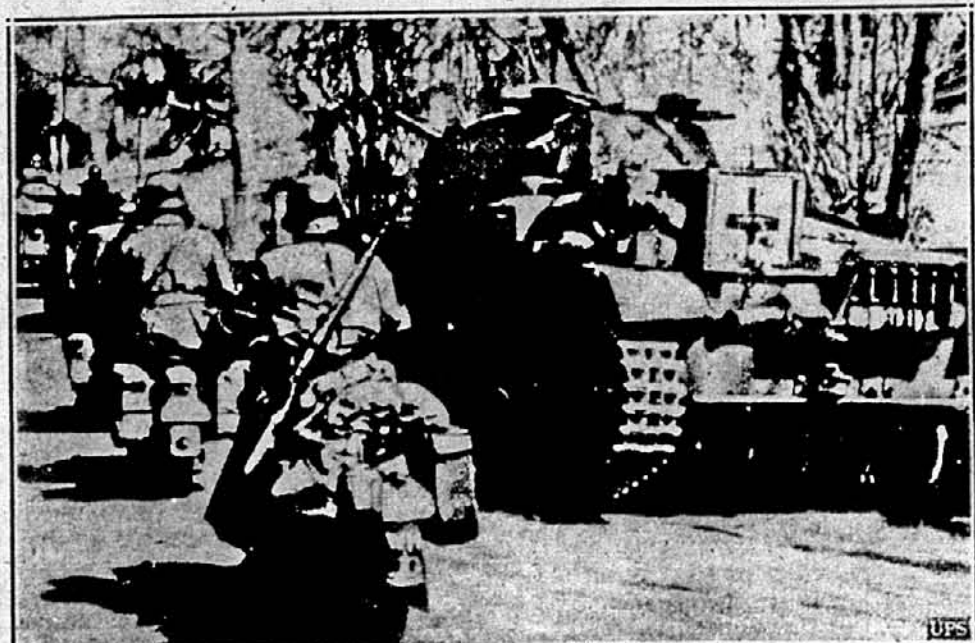
— засилає —

СУДДЯ

РАЛФ ВІЛАНІ

Judge RALPH VILLANI

НІМЕЦЬКІ МЕХАНІЗОВАНІ ВІЙСЬКА В ПОХОДІ НА ЮГОСЛАВІЮ.

